

עין איה | ברכות ה"ב פרק ט פסקה ק"ג

ת"ד הוואה מוקלים אומר ברוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו. מדת הסבלנות היא נחוצה ברוב, להיות כל איש ידא' וגדול באהבת שמו הגדול יתברך סובל גם את כל הנסוגים מאחרי ד', כ"ז [כלזמן] שאינם קמים ביד רמה לדרוך ולהרוף את ישרי דרך מדרגם הטובה. ע"כ אנתנו מוזהרים בכל דיני דרכי שלום גם נגד רשעים עובדי ע"ז. אמנם מדה זו תוכל לגרום לאדם שפלות רוח הקדושה, כאילו חלילה משוא פנים יש בדבר, לומר שאם הדרך של רשע וכסל יש לה פנים, והיא דרך רעה מאוז, ומערכת דעתו של אדם ומורידה את ערכו בתמימות דרך ודאת ד' סתודה. ע"כ צריך שתהיה הסבלנות קנויה מצד אחר, לא מצד נשיאת פנים של שקר לשקר והכפירה תלילה, כ"א מצד ההשקפה השלמה, שההשגחה העליונה עושה היא את שליחותה בכל, "עושה שלום ובורא רע". וכשם שהתכלית העקבית היא ודאי שישובו בנ"א להכרה האמתית, "זמלא כבוד ד' את כל הארץ", שיק בידיעת ד' השלמה יבאו בנ"א לתעודתם הרוחנית וגם למטרתם הגשמית. כי יוטבו ע"ז [70] המדות, והשלום יתרבה בעולם, והאהבה הטוהרה ותגבורת ההשכלה הצרופה תוסיף פרי קודש הלולים. אבל הורכים שבהם יבא מין האנושי כולו להכרת האמת הם שונים ומסובכים, ומהם נמצאים דרכים רבים שעצם הרע והשקר הוא עצמו הדרך להביא אל הטוב והאמת, כי הרע מבחיך את הטוב כדאיתא בספר יצירה, וע"כ כל המחזמה והמבוכה היצאת אל הפועל בעולם ע"י כל התרבותיות הרעות של דעות זרות במושגי האמונה והדרכות רעות שבדרכי המוסר, ידע המין האנושי בסוף להיוודע בהכרה נאמנה מה טוב ומה נאמן הוא דרך ד', וכמו ראוי הוא להיות רודף לדעת את ד'. א"כ צריכים כל המדות הרעות וכל דרכי ע"ז ושיטות של כל מיני כפירה לצאת אל הפועל. והוא הארך אפים שהקב"ה נותן לעוברי רצונו, שהם עוברים הרצון התכליתי. אמנם מפני איכות הגדולה של הפנים השונים שהרצון האלהי הכללי יושג על ידם, הם נסבלים, והם ג"כ נאחזים בכללות הסבות של הבאת טובה לעולם. וכשם שקילוסו של הקב"ה עולה מן הצדיקים כך הוא עולה מן הרשעים. ע"כ ראוי לברך בכל דאותו ע"ז [עבודה זרה] הנסבלת מלב טוב ד', להיות נותן טהור מסמא, כרוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו, ותתברר מזה ג"כ מדת הסבלנות ע"פ איכותה האמתית, עם ההבנה השלמה בדרכי ד' הגדולים, חסדך ד' מלאה הארץ.

ישעיהו | ה"כ

הוי האמרים לרע טוב ולטוב דע עמרים חשך לאור ואור לחשך שקים מר למתק ומתוק למר:

ברכות | לג ע"ב

משנה. האומר על קן צפור ייעו רחמיך ועל טוב זכר שמך, מודים מודים - משתקין אותו.

גמרא. בשלמא מודים מודים משתקין אותו - משום דמיחזי [שגראה] כשתי רשויות, ועל טוב זכר שמך - נמי משמע על הטובה ולא על הרעה, ותנן: חייב אדם לברך על הרעה בשם שמברך על הטובה.

עין איה | ברכות ח"א פ"ק ה פסקה צט

שבחו של מקום ב"ה ראוי שיהיה חתום בחותם האחדות והכלליות, ולא בענין של חלק, כי הוא יתברך הוא הכל ואין עוד מלבדו. ומשפט הכלל של כל המציאות הוא היזר האמיתי והמשפט של השלימות, וההשלמה הכללית אין בה הכדל בין טוב לרע כי כולה טובה. ע"כ משתקין מי שאומר על קן ציפור ייעו רחמיך, כאילו מדותיו של הקב"ה הם רחמים חלקיים, פונים לחלק מיוחד במציאות מפני שיש בו המיית רחמים לפי הציור החלש של בנ"א, שבא להם מפני השקפתם הצרה על המציאות כולה, וזהו נגד האחדות. ועל טוב זכר שמך, ג"כ הוא נגד האחדות שכולל הכל בהשלמה אחת, מפני שמעשיו ית' הם אחדים, וכל ההנהגה אחת היא. ע"כ אין ראוי לומר מודים מודים, כאילו יש כאן דברים מחולקים, כ"א הודיה אחת על מקור האור והטוב - "כי עמך מקור חיים ונאורך נראה אור".